

Slimību profilakses un
kontroles centrs

LAI BŪTU SKAIDRS
WWW.SKAIDRS.LV

IETEIKUMU PROTOKOLS

SADARBĪBAS MEHĀNISMI ALKOHOLA LIETOŠANAS MAZINĀŠANAI NEPILNGADĪGO VIDŪ

Aktualitāte

Līdz šim veiktie Slimību profilakses un kontroles centra (SPKC) pētījumi liecina, ka regulāra alkohola lietošanas pieredze (40 un vairāk reizes dzīves laikā) ir aptuveni katram trešajam (35%) 15–16 gadus vecam nepilngadīgajam. Dzīves laikā vismaz vienu reizi piedzērušies 65% 15–16 gadus veci nepilngadīgie, kā arī vienu reizi pēdējo 30 dienu laikā jebkuru alkoholisko dzērienu veikalā iegādājušies 44% jauniešu. Arī alkoholisko dzērienu pieejamība nepilngadīgām personām Latvijā vērtējama kā augsta – 84% jaunieši norāda, ka alkoholiskos dzērienus iegādāties ir viegli vai ļoti viegli.

Darbības ar alkoholiskajiem dzērieniem Latvijā regulē Alkoholisko dzērienu aprites likums, savukārt par likuma prasību neievērošanu tiek piemērotas soda sankcijas saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksu. Nepilngadīgo tiesības aizsargā Bērnu tiesību aizsardzības likums un tajā ir noteikts, ka bērni nedrīkst lietot alkoholu. Likums paredz, ka personas līdz 18 gadu vecumam alkoholiskos dzērienus iegādāties nedrīkst. Savukārt personām no 18 līdz 25 gadiem, iegādājoties alkoholiskus dzērienus, ir pienākums uzrādīt personu apliecinošu dokumentu tirgotājam vienmēr neatkarīgi no tā, vai tirgotājs to ir pieprasījis.

Sadarbības veicināšana starp institūcijām un speciālistiem

Lai mazinātu alkohola lietošanu nepilngadīgo vidū, ir jāveicina sadarbība starp visām iesaistītajām pusēm – politikas veidotājiem, tiesībsargājošām institūcijām, tirgotājiem, jauniešu vecākiem un pedagogiem. Ar mērķi rast iespējamus risinājumus alkohola lietošanas mazināšanai nepilngadīgo vidū nākotnē, Slimību profilakses un kontroles centrs 2015.gada 8.decembrī informatīvās kampaņas „Lai būtu skaidrs!” ietvaros organizēja ekspertu diskusiju, kurā piedalījās:

Veselības politikas veidotāji/ ieviesēji:

- AIJA PELNE, Slimību profilakses un kontroles centra Atkarības slimību riska analīzes nodaļas vadītāja.

Tiesībsargājošās institūcijas:

- ARTJOMS KALACS, Rīgas pašvaldības policijas Bērnu likumpārkāpumu profilakses nodaļas vecākais inspektors.

Tirgotāji:

- AUSTRIS KALNIŅŠ, Latvijas Tirgotāju asociācijas padomnieks;
- KRĪVS LODE, Tirdzniecības tīkla „Narvesen” mazumtirdzniecības vadītājs.

Izglītība/ pedagogi:

- JUDĪTE BRUKA, Bulduru Dārzkopības vidusskolas sociālais pedagogs.

Slimību profilakses un
kontroles centrs

LAI BŪTU SKAIDRS
WWW.SKAIDRS.LV

Nozares speciālisti/ eksperti:

- INGA LANDSMANE, Rīgas Psihiatrijas un narkoloģijas centra ārsts psihiatrs – narkologs;

KRISTĪNE MOZERTE, Latvijas Atkarību psihologu asociācija.

Piedāvātie risinājumi alkoholisko dzērienu lietošanas mazināšanai nepilngadīgo vidū iedalīti šādos tematiskajos virzienos:

IETEIKUMI

Ieteikumi vērtējami kā rekomendācijas nākotnes iniciatīvām, lai mazinātu alkohola lietošanu nepilngadīgo vidū.

Alkoholisko dzērienu pieejamība

1. Izstrādāt jaunu Alkohola patēriņa un ierobežošanas programmu.
2. Palielināt alkoholisko dzērienu cenas, nosakot augstāku akcīzes nodokli.
3. Palielināt jauniešu vecuma robežu alkoholisko dzērienu legālai iegādei.
4. Noteikt kā obligātu prasību norēķināties ar maksājuma karti, iegādājoties alkoholiskos dzērienus.
5. Ierobežot alkoholisko dzērienu reklāmas, tostarp, tā dēvētā, *vieglā alkohola* – alus un sidra.

Alkoholisko dzērienu tirdzniecības, iegādes un nodošanas nepilngadīgajiem kontroles mehānismi

1. Pilnveidot sankciju un soda sistēmu, nosakot papildus soda mehānismus jau eksistējošajiem naudas sodiem.
2. Veicināt tirdzniecības vietu darbinieku izglītošanu valstiskā mērogā.
3. Palielināt naudas sodus tirgotājiem par Alkoholisko dzērienu aprites likuma pārkāpumiem.
4. Veicināt alkoholisko dzērienu licences atņemšanu tām mazajām tirdzniecības vietām, kurās netiek ievērotas Alkoholisko dzērienu aprites likuma prasības, nepieciešamības gadījumā nodrošinot pastiprinātu kontroli un/vai tirdzniecības vietas likvidāciju.
5. Palielināt vecāku materiālo atbildību gadījumos, ja nepilngadīgais jaunietis iegādājas alkoholiskos dzērienus.
6. Palielināt pārdevēju atbildību Alkoholisko dzērienu aprites likumā noteikto prasību neievērošanas gadījumā.
7. Pastiprināt cīņu pret nelegālo alkoholisko dzērienu ražošanu un tirdzniecību.

Slimību profilakses un
kontroles centrs

LAI BŪTU SKAIDRS
WWW.SKAIDRS.LV

Atbalsta mehānismi nepilngadīgajiem, nepilngadīgo vecākiem, pedagogiem, sabiedrībai kopumā

1. Veicināt profilaktisko pasākumu pieejamību pusaudžiem, pedagogiem un vecākiem.
2. Veicināt alternatīvo atpūtas un izklaides veidu pieejamību jauniešiem.
3. Organizēt ikgadējās informatīvas akcijas izglītības iestādēs.
4. Nodrošināt atbalsta personāla, piemēram, psihologa, sociālā pedagoga pieejamību skolās.
5. Veicināt vecāku iesaisti atkarības profilaksē, paredzot izglītības procesā informatīvos pasākumus atbilstoši bērna attīstības posmam arī vecākiem.
6. Veicināt sabiedrības informētību par alkohola lietošanu pusaudžu vidū visās sabiedrības grupās – ne tikai kampaņu veidā, bet ikdienā.
7. Veicināt nevalstisko organizāciju darbību atkarības profilakses jomā.

Starpinstitucionālās sadarbības veicināšana

1. Regulāri organizēt starpnozaru speciālistu un starpinstitucionālās sadarbības sanāksmes esošās situācijas izvērtēšanai un nākotnes rīcības plāna izstrādei/pilnveidošanai.
2. Veicināt starpnozaru un starpinstitūciju sadarbību alkoholisko dzērienu lietošanas profilakses jomā, it īpaši pašvaldībās.